

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 5, Issue 3, September 2017, p. 463-476

Received	Reviewed	Published	Doi Number
10.08.2017	17.09.2017	27.09.2017	10.18298/ijlet.2071

Evaluation of Teacher's Views on Education and School Life of Syrian Children within the Scope of Formal Education¹

Mehmet Dursun ERDEM² & İlhami KAYA³ & Ahmet YILMAZ⁴

ABSTRACT

With a request for a democratic transition by the regime opponents within the borders of Syria, the southern neighbor of our country, peaceful demonstrations launched in March 2011 and spreading across the country in April 2011 and as a result of the harsh interventions of the regime forces, they have become a civil war and this civil war caused nearly 8 million Syrians to leave their homes. At the head of the countries that are most affected by this migration movement is our country. According to the General Directorate of Immigration of the Ministry of the Interior, there are 2. 255. 299 registered Syrian refugees in our country as of January 2016. While a small number of registered Syrian refugees who entered my country legally were placed in pre-prepared tent cities a large part of it spread throughout the country and is trying to adapt to social life. Syrian refugees who flocked to my country have brought some social, economic and social problems together. At the very beginning of these problems comes the education and language, which is the first condition for harmonizing social life. The students who are in the scope of formal education are placed in public schools and those who are in non-formal education are trying to read and write Turkish through the courses. These studies have showed that the greatest responsibilities are on the teachers. In this research, the views of the teachers regarding the education of the Syrian students placed in formal educational institutions and the problems encountered during the school life were consulted. The purpose of the research is to make inferences by making various evaluations in the light of the opinions of the teachers about the education of the Syrian students and the school life and to try to determine the troubles in the formal educational institutions. In this study, "Semi-structured Interview Form" consisting of five open-ended questions developed by referring to the expert opinion as data collection tool was used. The sample of the research consists of eleven teachers from different branches working in Atatürk Secondary School in Yahyalı District of Kayseri Province. The data obtained from the participants were evaluated by content analysis method. As a result of the research, it was determined that the teachers expressed the problems of the Syrian students in their education, school life, achievement status, friendship, and adaptation to Turkish culture. Various suggestions have been made in order to contribute to the solution of the problems determined by the opinions of the teachers.

Key Words: Syrian students, teacher's views, education, school experience.

¹ Bu makale 13-14 Mayıs 2016 tarihlerinde Adıyaman Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen I. Uluslararası Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu'nda yazarlar tarafından aynı başlıkla sözlü olarak sunulmuş ve özeti yayınlanmış bildirinin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

² Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, mdursunerdem@nevsehir.edu.tr

³ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, ilhamika@hotmail.com

⁴ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, ahmet.yilmaz2538@gmail.com

Örgün Eğitim Kapsamındaki Suriyeli Çocukların Eğitimleri ve Okul Yaşantıları Hakkında Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi

ÖZET

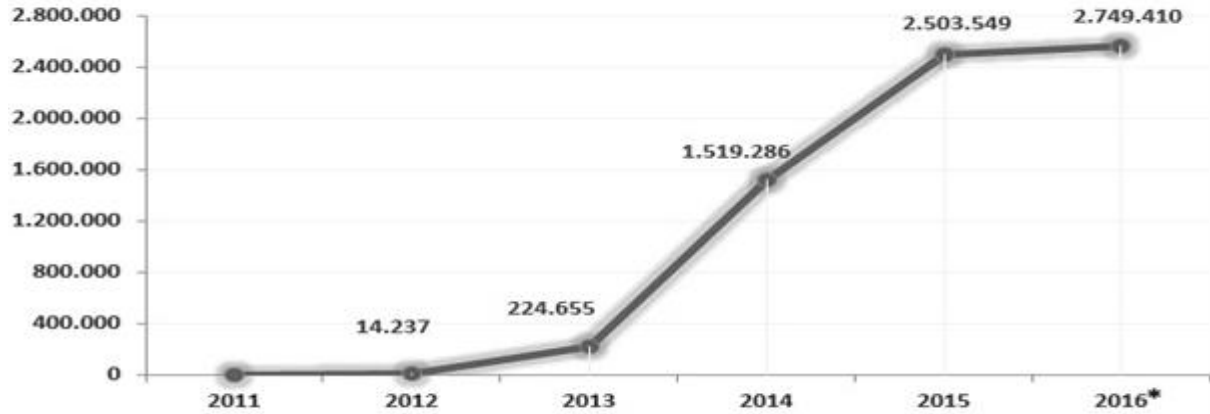
Ülkemizin güney komşusu olan Suriye sınırları içerisinde rejim karşıtları tarafından demokratik bir yönetime geçiş talebiyle Mart 2011'de başlatılan ve Nisan 2011'de ülke sathına yayılan barışçıl gösteriler, rejim kuvvetlerinin sert müdahaleleri sonucunda silahlı çatışmalara yani bir iç savaşa dönüşmüş ve bu iç savaş yaklaşık 8 milyon Suriyelinin evlerini terk etmesine sebep olmuştur. Bu göç hareketinden en çok etkilenen ülkelerin başında ise ülkemiz gelmektedir. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre Ocak 2016 itibariyle ülkemizde 2. 255. 299 kayıtlı Suriyeli mülteci bulunmaktadır. Ülkemize yasal yollardan giriş yapan kayıtlı Suriyeli mültecilerin az bir kısmı önceden hazırlanan çadır kentlere yerleştirilirken büyük bir kısmı ise ülke geneline yayılmış ve sosyal hayata uyum sağlamaya çalışmaktadır. Ülkemize akın eden Suriyeli mülteciler bazı sosyal, ekonomik ve toplumsal sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların en başında ise toplumsal hayata uyumun ilk şartı olan eğitim ve dil konusu gelmektedir. Örgün eğitim kapsamında olan öğrenciler devlet okullarına yerleştirilmiş, yaygın eğitim kapsamında olanlara ise kurslar vasıtasıyla okuma-yazma ve Türkçe öğretilmeye çalışılmaktadır. Yapılan bu çalışmalar da en büyük sorumlulukların yine öğretmenlerin omuzlarına yüklendiği görülmektedir. Bu araştırmada örgün eğitim kurumlarına yerleştirilen Suriyeli öğrencilerin eğitimleri ve okul yaşantıları sırasında karşılaşılan problemlere yönelik olarak öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın amacı Suriyeli öğrencilerin eğitimleri ve okul yaşantıları hakkında öğretmenlerin görüşleri ışığında çeşitli değerlendirmelerde bulunarak çıkarımlar yapmak ve örgün eğitim kurumlarında yaşanan sıkıntıları belirlemeye çalışmaktır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak uzman görüşüne başvurularak geliştirilen ve açık uçlu beş sorudan oluşan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Kayseri ili Yahyalı ilçesi Atatürk Ortaokulunda görev yapan farklı branşlardan on bir öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılardan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin eğitimleri, okul yaşantıları, başarı durumları, arkadaşlarıyla ilişkileri ve Türk kültürüne uyum hususlarında yaşanan çeşitli problemleri dile getirdikleri belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinden hareketle belirlenen problemlerin çözümüne katkı sağlamak amacıyla çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli öğrenciler, öğretmen görüşleri, eğitim, okul yaşantısı.

1. Giriş

Yaklaşık beş yıldır devam eden Suriye sorununu ve ülkemize göçen mülteciler meselesini önemli kılan etkenlerden biri de insani boyuttur. Birçok Suriyeli savaş nedeniyle ülkesinden ayrılmak zorunda kalmıştır. İnsanlığın tanık olduğu bu göç dalgasının etkisi Türkiye'de fazlasıyla hissedilmiştir. Suriye krizi, uzun sınır komşuluğu, iki ülke arasındaki tarihi ve kültürel bağlar, karşılıklı ekonomik bağımlılık ve de sığınmacılar gibi etkenler Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir(Sandıklı ve Semir, 2012). Özgürlük, demokrasi ve reform talepleriyle Suriye'de Mart 2011'te başlayan olaylarda Birleşmiş Milletler verilerine göre Ekim 2013'e kadar 120.000 kişi ölmüş, milyonlarca insan ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır. Türkiye, Suriye'de yaşanan olaylara ilgisiz kalmamıştır(Çetin ve Uzman, 2013). Nisan 2011'de 250 kişiyle başlayan göç hareketleri İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre Ocak 2016 itibariyle ülkemizde 2 milyon 255 bin 299 kayıtlı Suriyeli mülteci sayısına ulaşmıştır. 2015 yılı sonu itibariyle 146 bine yakın kayıtsız kaçak mülteci tespit edilmiştir. 07.04.2016 tarihi itibariyle verilen yeni bilgilere göre bu sayının arttığı gözlenmektedir(İBĞİGM, 2016).

Tablo 1. Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 1'e göre ülkemizdeki Suriyeli sayısının 07.04.2016 tarihi itibarıyla 2.749.410 kişiye çıktığı görülmektedir. Nüfustaki bu kadar kısa bir sürede ve böylesine ciddi artışın oldukça büyük ekonomik ve sosyal sonuçlar doğurması kuşkusuzdur. Ayrıca, şehirlerimizin mülteci sayısında eşit pay almamaları, büyük mülteci sayısı ile yüz yüze olan Suriye'ye yakın şehirlerde ekonomik ve sosyal sonuçların çok daha büyük boyutlara ulaşması anlamına gelmektedir.

Ülke geneline yayılan Suriyeli mülteciler birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. ORSAM'ın (2015) verilerine göre mültecilerin %85'lik kısmı kamp dışında yaşamaktadır. Dolayısıyla Türkiye'deki Suriyelilerin karşı karşıya kaldığı sorunların esas boyutunu kamp dışında, şehir merkezlerinde yaşayanlar oluşturmaktadır. Şehirlerde yaşayan sığınmacıların Türkiye toplumuna uyumunda birçok sorun yaşanmaktadır. Kısa süreli ve geçici olarak görülen bu göç sorunu gün geçtikçe ciddi boyutlara ulaşmakta beraberinde birçok sorunu ortaya çıkarmaktadır.

2011 Nisan ayında başlayan mülteci akımının bugün hala devam ettiği görülmektedir. Mülteci akımlarının ülkemize olumsuz etkileri kaçınılmazdır. Bunun yanında mülteci konumunda bulunan Suriyeliler de birçok sorunla karşılaşmaktadır. Sağlık, eğitim ve barınma sorunu bunlardan en önemlileridir. Ekim 2011'de İçişleri Bakanlığının aldığı kararla Türkiye'de kayıt altına alınan Suriyeli sığınmacılara "Geçici Koruma Statüsü" verilmiştir. Geçici koruma statüsü ile Suriyelilere sınırsız kalış, zorla geri gönderilmeye karşı koruma ve acil ihtiyaçlara yanıt veren düzenlemelere erişimi içerecek bir şekilde koruma ve yardım sağlanmaktadır. Bunun dışında kamplarda yaşayanlara barınma, gıda, eğitim, sağlık, suya erişim gibi imkânlar sunulmaktadır. Kamp dışında yaşayan ve çoğunluğu oluşturan gruba ise kayıt yaptırmaları halinde sadece sağlık ve ilaçlara ücretsiz erişim hakkı tanınmaktadır. Çeşitli sebeplerle kayıt yaptırmayanların ise hiçbir hakkı bulunmamaktadır (Oytum ve Gündoğar, 2015: 15).

Türkiye'nin izlediği "Açık Kapı" politikası neticesinde mülteci akımları her geçen gün artış göstermiştir. Mültecilerin en fazla etkilendiği konuların başında çocuk ve gençlerin eğitim süreçleri gelmektedir. Erdoğan (2014) yaptığı araştırmaya göre mültecilerin okullaşma oranı çok düşüktür. Türkiye'de bulunan Suriyelilerin % 53'ünden fazlası 18 yaş altındaki çocuk ve gençlerdir. Suriyeli çocukların okullaşması konusunda hem başlangıçta kalıcılığın bu kadar uzayacağı öngörülemediğinden hem de eğitim dilinin Türkçe olmasından kaynaklanan büyük sorunlar

yaşanmaktadır. Kamplar içinde durum nispeten iyi olsa da genelde okullaşma % 15-20 gibi bir düzeyde kalmıştır (Erdoğan, 2014: 16).

2013'e kadar gündemde çok yer bulamayan sığınmacıların eğitim durumlarında, özellikle Eylül 2013'ten itibaren büyük bir hareketlilik görülmeye başlanmıştır. Doğrudan başbakanlığa bağlı kuruluşlar, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından art arda önemli kararlar alınmıştır. Kendi anayasası gereğince bağlı olduğu uluslararası hukuk normları, insani yaklaşımı, tarihi, kültürel, coğrafi bağları ve sığınma sürecinin sağlıklı olarak sürdürülebilirliği açısından Türkiye'nin kabul ettiği Suriyelilere eğitim vermesi zorunluluk olarak görülmektedir (Seydi, 2014: 4).

Ülkelerindeki tasviri imkânsız acı olaylardan dolayı Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin, eğitimle ilgili önemli sorunlarının ve Türkiye'den beklentilerinin olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Suriyelilerin, özellikle kampların dışındaki eğitimde ve üniversite öğreniminde yaşanan önemli boşluğun giderilmesiyle ilgili ciddi istekleri vardır (Seydi, 2013).

Kamplarda ilk olarak kendi dilleriyle eğitime başlayan Suriyeliler bugün birçok örgün eğitim kurumlarında, Halk Eğitim Merkezlerinde, Türkçe Öğretim Merkezlerinde eğitim ve öğretim hayatını sürdürmektedir.

Alan yazın tarandığında Suriyeli mültecilere yönelik birçok çalışmanın yapıldığı görülebilir. Akkaya (2013), Cengiz (2015), Erdem vd. (2015), Gün (2015a), Uzun (2015), Tunç (2015), Gün (2015b), Şengül (2015), Gün vd. (2017a) Gün ve Baldık (2017b), Kap (2014), Seydi (2014), Boyraz (2015) bu çalışmalardan bazılarıdır. Suriyeli mültecilerin Türkiye ve dünya genelinde yaşadıkları sorunların halen devam etmesi onlarla ilgili bilimsel araştırmaların nicelik ve nitelik bakımından artışına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

2. Problem Durumu

2011 yılı sonlarında savaş şartları nedeniyle ülkemize göç etmeye başlayan Suriyeli öğrencilerin eğitimleri konusunda gerekli alt yapının tam olarak oluşturulamadığı ve sorumluluğun çoğunun örgün eğitim kurumu çalışanlarına yüklendiği söylenebilir. Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitime dâhil edilmesiyle birlikte bazı problemlerin ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

3. Araştırmanın Problem Cümlesi

Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimleri ve okul yaşantıları hakkında öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

3.1 Alt Problemler

1. Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin Türkiye'ye ve Türk kültürüne uyum konusunda yaşadıkları sorunlar ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken yaşadıkları sıkıntılar ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrenciler ile Türk arkadaşları arasında iletişim ve sosyal ilişkilerde yaşanan sorunlar ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

4. Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimleri esnasında karşılaşılan problemler ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?
5. Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin başarı durumları ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, örgün eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimleri esnasında karşılaşılan sorunlara çözümler üretilmesine katkıda bulunmaktır.

5. Araştırmanın Sayıtları

1. Çalışma sırasında uygulanan forma öğretmenlerin içtenlikle cevap verdikleri
2. Araştırma sonucunda elde edilen bilgilerin örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara katkı sağladığı
3. Öğretmenlerin örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrenciler hakkındaki görüşleri belirlenip analiz edilirken ön yargıdan uzak ve nesnel bir yaklaşımın benimsenmiş olması

6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Kayseri ili ile sınırlıdır.
2. Araştırma bir örgün eğitim kurumu ile sınırlıdır.
3. Araştırma 11 öğretmen ile sınırlıdır.

7. Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme ile örneklemin seçim şekli üzerinde durulmuştur. Verileri toplamak amacıyla kullanılan araçlar tanımlanmıştır. Son bölümde ise elde edilen verilerin analizi yapılmıştır.

8. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada görüşme metodu kullanılmıştır. Görüşme sırasında öğretmenlerebeş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. "Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir."(Türnüklü, 2000: 547).

Buradaki amaç öğretmenlerin örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrenciler hakkındaki düşüncelerini öğrenmek olduğundan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği seçilmiştir.

9. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kayseri ili Yahyalı ilçesi Atatürk Ortaokulunda görev yapan farklı branşlardan on bir öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veriler nitel veri toplama yöntemleriyle elde edilmiş ve yonteme uygun örneklem oluşturulmuştur.

10. Nitel Veriler İçin Seçilen Çalışma Grubu

Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden görüşme kullanılarak 11 öğretmenden araştırma konusuyla ilgili detaylı bilgi toplanmıştır.

11. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler araştırmacının amacına ve alt amaçlarına uygun olarak uzman görüşleriyle geliştirilen yarı yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu kullanılarak toplanmıştır.

11.1. Verilerin Toplanması

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir devlet okulunda görev yapan 11 öğretmen ile görüşme yapılması yoluyla gerçekleştirilen veri toplama süreci yer almaktadır.

11.2. Verilerin Çözümlemesi

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

12. Etkinliklere İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya dâhil edilen Kayseri ili Yahyalı ilçesi Atatürk Ortaokulunda görev yapan farklı branşlardan on bir öğretmenin örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimleri ve okul yaşantıları hakkındaki görüşlerini içeren bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Örgün Eğitim Kapsamındaki Suriyeli Öğrencilerin Türkiye'ye ve Türk Kültürüne Uyumu Konusu İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Tablo 2. "Okulunuzda öğrenim gören Suriyeli öğrenciler Türkiye'ye ve Türk kültürüne uyum konusunda ne sorunlar yaşamaktadır? Açıklayınız." Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Kodlar	Öğretmen Görüşleri	f	%
Olumlu Düşünceler	"Müslüman olmaları nedeniyle kültürümüze çok yabancı değiller diye düşünüyorum."(Ö1) "Okulumuzdaki öğrenciler Türkiye'ye uyum konusunda zorlanmamaktadırlar."(Ö5, Ö6) "Zamanla dilin öğrenilmesiyle pek sıkıntı kalmadı."(Ö4)	4	23,53
Olumsuz Düşünceler	"Öncelikle dil problemi yaşamaktadırlar."(Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11) "Türk kültür örf ve adetlerini bilmedikleri için diğer öğrencilerle sorun yaşamaktadırlar."(Ö9, Ö2, Ö8, Ö10) "Zaman zaman kültürel çatışmalar yaşanmaktadır."(Ö5) "İletişim problemi yaşamaktadırlar."(Ö10)	13	76,47
TOPLAM		17	100

***Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir.**

"Okulunuzda öğrenim gören Suriyeli öğrenciler Türkiye'ye ve Türk kültürüne uyum konusunda ne gibi sorunlar yaşamaktadır? Açıklayınız." açık uçlu sorusuna öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu olumsuz görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %76,47'sinin olumsuz görüş bildirdiği, %23,53'ünün ise olumlu görüş bildirdiği tablo incelendiğinde görülebilir. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin çoğunluğunun Suriyeli öğrencilerin Türkiye'ye ve Türk kültürüne uyumu konusunda olumlu görüşlere sahip olmadıkları söylenebilir. Bazı öğretmenlerin ise bir cevap içerisinde birden fazla görüş kullandığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin Türkiye'ye ve Türk kültürüne uyumları konusunda kullandığı olumsuz görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Öncelikle dil problemi yaşamaktadırlar. Kültürel bakımdan çok fazla sorun yaşamamakla birlikte zaman zaman ayrışmalar yaşanmaktadır.”(Ö2)

“Dil problemi yaşamaktadırlar.”(Ö3)

“Türk kültür örf ve adetlerini bilmedikleri için diğer öğrencilerle sorun yaşamaktalar.”(Ö9)

“İlk önce kesinlikle dil sorunları yaşanmaktadır ve doğal olarak farklı bir kültürle tanışmakta sorunlar olabiliyor.”(Ö8)

“Türk kültürüne çabuk uyum sağladılar. Fakat zaman zaman kültürel çatışma yaşanmaktadır.”(Ö5)

“En başta açık bir dil ve iletişim problemi yaşamaktalar. Bu sorun derslerdeki kavramların karşılıklarını bulurken daha ciddi hale gelmektedir. Onun dışında kültürel uyumsuzluklar daha az yaşanıyor.”(Ö10)

“En büyük sıkıntı dil konusunda yaşanmaktadır. Türkçe konuşamadıkları için uyum konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar.”(Ö11)

“En başta Türkçeyi iyi bilmediklerinden kaynaklanan problemler vardı.”(Ö4)

“Dil öğrenme sürecinde sorun yaşamaktadırlar.”(Ö7)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kullandıkları olumlu görüşler ise şu şekildedir:

“Müslüman olmaları nedeniyle kültürümüze çok yabancı değiller diye düşünüyorum.”(Ö1)

“Okulumuzdaki öğrencileri Türkiye'ye uyum sağlamakta zorlanmamaktadırlar.”(Ö5)

“En başta Türkçeyi iyi bilmediklerinden kaynaklanan problemler vardı. Zamanla dilin öğrenilmesiyle pek sıkıntı kalmadı; ancak tam olarak Türk kültürünün öğrenilip uyum sağlanması biraz zaman alacak gibi görünüyor.”(Ö4)

“Hiç sorun yaşamıyorlar.”(Ö6)

Örgün Eğitim Kapsamındaki Suriyeli Öğrencilerin Türkçeyi Öğrenirken Yaşadıkları Sıkıntılar İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Tablo 3. “Okulunuzda öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken yaşadıkları sıkıntıları açıklar mısınız?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Öğretmen Görüşleri	f	%
Sözcükleri anlamlandırma sıkıntıları	4	18,18
Okuduğunu anlamada zorluk çekme	3	13,64
Kendilerini ifade konusunda yetersiz kalma	2	9,09
Doğru sözcükleri kullanamama	2	9,09
Telaffuz sıkıntıları	2	9,09
Sözcük haznesinin yetersizliği	2	9,09
Alfabe farkı nedeniyle yazma sıkıntıları	2	9,09
Terimlere yönelik sıkıntılar	2	9,09
Türkçe konusunda model bulamama	1	4,55
Konuşma sıkıntıları	1	4,55
Dil bilgisine yönelik sıkıntılar	1	4,55
TOPLAM	22	100

*Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken yaşadıkları sıkıntılar ile ilgili olarak 22 görüş ifade ettiği tespit edilmiştir. Bazı öğretmenlerin birden fazla görüş ifade ettiği belirlenmiştir. Öğretmenler “ sözcükleri anlamlandırma sıkıntıları, okuduğunu anlamada zorluk çekme, kendilerini ifade konusunda yetersiz kalma, doğru sözcükleri kullanamama, telaffuz sıkıntıları, sözcük haznesinin yetersizliği, alfabe farkı nedeniyle yazma sıkıntıları, Türkçe konusunda model bulamama, terimlere yönelik sıkıntılar, konuşma sıkıntıları, dil bilgisine yönelik sıkıntıları” gibi görüşler ifade ederek Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken yaşadıkları sıkıntıları açıklamıştır. Bazı öğretmenlerin görüşlerinin genel, bazı öğretmenlerin görüşlerinin ise kendi branşlarına yönelik olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Anlama konusunda basit cümleleri kavrayabiliyor. Özellikle terim içerikli karmaşık cümleleri anlamakta zorluk çekiyorlar. Kendilerini ifade konusunda yetersi kalıyorlar.” (Ö1)

“Okuduğunu anlamada zorluk çekiyorlar. Doğru sözcükleri kullanarak telaffuz edememeleri, alfabe farkı nedeniyle yazıda uyumsuzluk” (Ö2)

“Yazma, konuşma, okuma, dinleme sıkıntıları yaşıyorlar.” (Ö3)

“Kelime eksikleri çok fazla. Bazı kelimeleri anlamadıkları için sıkıntı yaşıyorlar. Tam olarak kendilerini ifade edemiyorlar.” (Ö4)

“Suriyeli öğrenciler daha çok dil bilgisi ve okuduğunu anlama konusunda sıkıntı çekiyorlar. Çoğu zaman kelimelerin anlamını soruyorlar.” (Ö5)

“Sadece enstrüman ya da notaların isimleri farklı olduğu için bazı sorunlar olabiliyor.” (Ö6)

“Türkçe kelimelerin ne anlama geldiklerini bilmedikleri için diğer öğrencilerle bu konuda tartışma yaşamaktalar.” (Ö9)

“Hem telaffuzda hem de kelimelerin anlamını öğrenirken sıkıntılar yaşanıyor.” (Ö10)

“Türkçe öğrenirken kendilerine sağlıklı bir model bulamıyorlar ve kulaktan dolma öğreniyorlar. Bu durum hem onların sağlıklı Türkçe öğrenmesini engelliyor hem de dilimizin yozlaşmasına neden oluyor.” (Ö11)

Örgün Eğitim Kapsamındaki Suriyeli Öğrenciler ile Türk Arkadaşları Arasında Kültürel ve Sosyal İlişkiler Açısından Yaşanan Sorunlar İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Tablo 4. “Okulunuzdaki Suriyeli öğrenciler ile Türk arkadaşları arasında iletişim ya da sosyal ilişkiler açısından sorunlar yaşanıyor mu? Açıklayınız.” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Öğretmen Görüşleri	f	%
Evet, yaşanıyor.	8	72,73
Hayır, yaşanmıyor.	3	27,27
TOPLAM	11	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %72,73'ünün Suriyeli öğrenciler ile Türk arkadaşları arasında sorunlar yaşandığını, %27,27'sinin ise sorun yaşanmadığını ifade ettiği görülmektedir. Verilen cevaplardan hareketle yaşandığı söylenen sorunların çoğunun sosyal ilişkilerde görüldüğü ve "kültürel kaynaklı" olduğu tespit edilmiştir. İletişim kaynaklı sorunların temel nedeninin "Türkçeyi iyi bilmemek" olduğu ifade edilmiştir. Yaşanan bazı sorunlar ise günlük, normal sorunlar olarak nitelendirilmiştir. Bazı öğretmenler yaşanan sorunların zamanla ortadan kalktığını; Türk misafirperverliği ve Türkçeyi öğrenme sayesinde sorun kalmadığını dile getirmişlerdir. Suriyeli öğrenciler ile Türk arkadaşları arasında sorun yaşanmadığını dile getiren öğretmenler gerekçe olarak ise "Türk misafirperverliği"ni göstermişlerdir. Bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğunun Suriyeli öğrenciler ile Türk arkadaşları arasında sorunlar yaşandığını düşündüğü söylenebilir.

Tablo 5. Suriyeli Öğrenciler ile Türk Öğrenciler Arasında Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulguları Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Öğretmen Görüşleri	f	%
Günlük, normal sorunlar	3	30
İletişim sorunları	2	20
Türkçeyi bilmemeden kaynaklanan problemler	2	20
Kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemler	2	20
Değer yargılarının farklı olmasından kaynaklanan problemler	1	10
TOPLAM	10	100

***Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirirken bazıları görüş bildirmemiştir.**

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin Suriyeli öğrenciler ile Türk arkadaşları arasında yaşanan sorunlarla ilgili 10 görüş ifade ettiği tespit edilmiş. Öğretmenler "günlük sorunlar, iletişim sorunları, dil sorunları, kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlar, değer yargılarının farklılığından kaynaklanan sorunlar" gibi görüşler dile getirmişlerdir.

Suriyeli öğrenciler ile Türk öğrenciler arasında yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

"Bazen iletişim sorunu yaşıyorlar." (Ö3)

"Okulumuzda çocuklar ilk geldiklerinde Türkçeyi bilmediklerinden kaynaklanan problemler vardı." (Ö4)

"Okulumuzdaki öğrenciler ile Türk öğrenciler arasında zaman zaman iletişim problemleri yaşıyor. Sosyal dışlanmışlık hisseden Suriyeli öğrenciler bazı dönemlerde içine kapanabiliyor." (Ö5)

"Sadece günlük, normal sorunlar yaşayabiliyorlar." (Ö6)

"Kültürel farklılıklar ve değer yargılarından kaynaklanan farklılıklar nedeniyle öğrenci uyumsuzlukları yaşanabiliyor." (Ö10)

Örgün Eğitim Kapsamındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimleri Esnasında Karşılaşılan Problemler İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Tablo 6. "Okulunuzda öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin eğitimleri esnasında karşılaşılan problemler nelerdir? Açıklayınız." Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Öğretmen Görüşleri	f	%
Dil problemleri	4	40
Okuma problemleri	1	10
Yazma problemleri	1	10
Okuduğunu anlama problemleri	1	10
Ekonomik problemler	1	10
Ailevi problemler	1	10
Kavramları kavrama problemleri	1	10
TOPLAM	10	100

*Bazı öğretmenler birden fazla görüş bildirirken bazıları görüşbilmemişlerdir.

Tablo 6'ya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin eğitimleri esnasında karşılaşılan problemler ile ilgili 10 görüş ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmenler "dil problemleri, okuma problemleri, yazma problemleri, okuduğunu anlama problemleri, ekonomik problemler, ailevi problemler, kavramları kavrama problemleri" gibi görüşler ifade etmişlerdir. Bulgulardan hareketle karşılaşılan problemlerin genellikle dört temel dil becerisine yönelik olduğu, bazı problemlerin ise ailevi ve ekonomik nedenlere dayandığı söylenebilir.

Suriyeli öğrencilerin eğitimleri esnasında karşılaşılan problemlerle ilgili öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

"Okuma, yazma ve okuduğunu anlamada güçlükler çekmektedirler." (Ö2)

"Dil problemi yaşıyorlar." (Ö3)

"Dil problemi. Az çok konuşabilseler de bazı kelimeleri bilmediklerinden anlama problemi yaşıyorlar." (Ö4)

"Eğitimleri sırasında daha çok tarihi kavramlarla ilgili problemler yaşanmaktadır." (Ö5)

"Öğrenciler aile hayatları açısından düşünüldüklerinde ailelerinin yaşadıkları zor durumlar göze alındığında sosyal ve ekonomik sıkıntılar yaşayabilmektedirler." (Ö10)

Örgün Eğitim Kapsamındaki Suriyeli Öğrencilerin Başarı Durumları İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Tablo 7. "Okulunuzda öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin başarı durumları hakkında ne düşünüyorsunuz? Açıklayınız." Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Öğretmen Görüşleri	f	%
Başarılı buluyorum.	9	75
Başarısız buluyorum.	3	25
TOPLAM	11	100

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %75'inin Suriyeli öğrencileri başarılı bulduğu, %25'inin ise başarısız bulduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin çoğunluğunun Suriyeli öğrencileri başarılı bulduğu söylenebilir. Bazı öğretmenlerin ise başarı durumunu çeşitli şartlara bağlayarak bir cevap içerisinde iki farklı görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Bu görüşlerde uzun süredir burada olan öğrenciler ile yeni gelenler arasında fark olduğu, daha önceden gelen öğrencilerin daha başarılı, yeni gelenlerin ise başarısız olduğu vurgulanmıştır.

Suriyeli öğrencilerin başarı durumları ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Uzun süredir burada olanlar gayet başarılı, yeni gelenlerde başarı düşük.”(Ö1)

“Okulumuzdaki Suriyeli öğrenciler erken dönemde geldiği için sorun yaşamamaktadır.” (Ö2)

“Başlangıçta iletişim problemi çekmişlerdi. Orta seviyenin üzerindeler.” (Ö3)

“Dili öğrenen çocukların başarılı olduklarını görüyoruz. Bu nedenle diğer derslerden önce bu çocukların ciddi bir Türkçe eğitimine tabi tutulmaları eğitim hayatlarını kolaylaştıracaktır.” (Ö4)

“Yeni bir ülke de farklı kültürel değerlerle ve dil ile eğitimleri ve başarıları bence gayet iyi bir düzeyde.” (Ö5)

“Müziği seviyorlar ve enstrümanları güzel kullanıyorlar.” (Ö6)

“Çok yaratıcı fikirleri oluyor, yani iyiler.” (Ö7)

“Çok güzel resim yapıyorlar.” (Ö8)

“Kendi öğrencilerimiz ile Suriyeli öğrencilerin başarı durumları arasında fark olmaktadır.” (Ö9)

“Genel olarak iyi.” (Ö10)

“Genelde başarıları düşük. Bunun uyum sağlayamamaktan kaynaklandığını düşünüyorum.” (Ö11)

13. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Suriye’de yaşanan savaş nedeniyle 2011 yılı sonlarında başlayan ve halen devam eden göç ile birlikte ülkemizde bazı olağan dışı durumların yaşandığı görülmektedir. Bu göç dalgasından en çok etkilenen kurumların eğitim kurumları olduğu söylenebilir. UNICEF (2015) verilerine göre Kasım 2015 itibariyle ülkemizde okul çağında 746.000 öğrenci bulunduğu ve bunlardan 451.000’inin henüz okula başlamadığı tespit edilmiştir. Okula gitmeyen öğrencilerin de sisteme dâhil olmalarıyla birlikte bugün hali hazırda yaşanan bazı sıkıntıların önlem alınmaması durumunda daha da büyüyeceği tahmin edilmektedir. Suriyeli öğrencilerin eğitimleri hususunda yapılması gerekenler belirlenirken görüşü alınması gereken en önemli kesimin işin uygulayıcısı konumunda olan öğretmenler olduğu bir gerçektir. Bu nedenle araştırmada örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimleri ve okul yaşantıları hakkında öğretmen görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenler örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin Türkiye’ye ve Türk kültürüne uyumu konusunda %76,47 oranında olumsuz görüş ifade etmiştir. Olumlu görüşlerin oranının ise %23,53 olduğu görülmüştür. Olumsuz görüş ifade eden öğretmenler, dil problemi, Türk kültür örf ve adetlerini bilmedikleri için diğer öğrencilerle sorun yaşamak, kültürel çatışmalar, iletişim problemi gibi görüşleri sıklıkla dile getirmişlerdir. Olumlu görüş ifade eden öğretmenler ise; Müslüman olmaları nedeniyle Türk kültürüne çok yabancı olmadıklarını, Türkiye’ye uyum konusunda zorlanmadıklarını, dilin öğrenilmesiyle pek sıkıntı kalmadığını vurgulamışlardır.

Araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerin örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken yaşadıkları sıkıntılar ile ilgili 22 görüş ifade ettikleri görülmüştür. Bu ifadeler arasında “sözcükleri anlamlandırma sıkıntıları” maddesinin %18,18 ile başı çektiği tespit edilmiştir. Bunun dışında “okuduğunu anlamada zorluk çekme, kendilerini ifade konusunda yetersiz kalma, doğru sözcükleri kullanamama, telaffuz sıkıntıları, sözcük haznesinin yetersizliği, alfabe farkı nedeniyle yazma sıkıntıları, terimlere yönelik sıkıntılar, Türkçe konusunda model bulamama, konuşma sıkıntıları” görüşleri ifade edilmiştir. Demirci (2015) tarafından yapılan çalışmada da alfabe

farkı ve özellikle Arapça ve Türkçede yazma yönünün farklı olmasının okumada bazı hatalara sebebiyet verdiği ifade edilmiştir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin %72,73'ünün örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrenciler ile Türk arkadaşları arasında kültürel açıdan ve sosyal ilişkiler açısından sorunlar yaşandığını ifade ettiği görülmüştür. Sorunlar yaşanmadığını ifade eden öğretmenlerin oranı ise %27,27'dir. Bu verilere göre öğretmenlerin çoğunluğunun Suriyeli öğrenciler ile Türk arkadaşları arasında kültürel açıdan ve sosyal ilişkiler açısından sorunlar yaşandığını düşündüğü söylenebilir. Yaşandığı ifade edilen sorunlar arasında "günlük, normal sorunlar" görüşünün %30 ile başı çektiği, bu ifadeyi "iletişim sorunları, Türkçeyi bilmemeden kaynaklanan sorunlar, kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemler, değer yargılarının farklı olmasından kaynaklanan problemler" görüşlerinin takip ettiği görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimleri esnasında karşılaşılan problemler ile ilgili olarak 11 görüş ifade ettiği görülmüştür. Bu problemler arasında en çok dile getirilen ifadenin %40 ile "dil problemleri" olduğu belirlenmiştir. Uzun ve Bütün (2016) tarafından yapılan okul öncesi eğitimdeki Suriyeli öğrencilerle ilgili araştırmada da bütün katılımcıların üzerinde anlaştığı en önemli sorunun "dil problemi" olduğu görülmektedir. Öğretmenler bu problemin dışında "okuma problemleri, yazma problemleri, okuduğunu anlama problemleri, ekonomik problemler, ailevi problemler, kavramları kavrama problemleri" ifadelerini kullanmışlardır. Bu problemlerden çoğunun dört temel dil becerisi (okuma, dinleme, konuşma, yazma) ile ilgili olduğu görülmektedir.

Araştırmada son olarak öğretmenlerin örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin başarı durumları ile ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmenlerin %75'inin Suriyeli öğrencileri başarılı %25'inin başarısız bulduğu görülmüştür. Bazı öğretmenler ise bu başarıyı çeşitli şartlara bağlamış ve bu başarının uzun süredir burada olan öğrencilerde daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Yeni gelen öğrencilerin başarı durumlarının çeşitli etkenler sebebiyle düşük olduğu belirtilmiştir. Bu verilerden hareketle öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Suriyeli öğrencileri başarılı buldukları söylenebilir.

13.1. Öneriler

Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimleri ve okul yaşantılarına yönelik olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Suriyeli öğrencilerin eğitiminde en büyük problem olarak ifade edilen "dil problemi" ni halletmek adına her şeyden önce iyi bir Türkçe okuma ve yazma eğitimi verilebilir.
- Öğrencilerin Türkiye'ye ve Türk kültürüne uyum süreçlerini hızlandırmak adına oryantasyon çalışmalarına ağırlık verilebilir.
- Örgün eğitim kurumlarında öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmelerini kolaylaştırmak ve hızlandırmak adına öğretmenlere yönelik "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi" konulu seminer ve kurslar düzenlenebilir.
- Suriyeli öğrenciler ile Türk arkadaşları arasında yaşanan sıkıntıları asgari düzeye indirmek adına kaynaştırma etkinlikleri yapılabilir.
- İki kültür arasında benzer yönleri ön plana çıkararak ve Suriyeli öğrenciler ile Türk öğrenciler arasındaki benzerliklere dikkat çekerek diyalog kurma çalışmaları yapılabilir.

- Suriyeli öğrencilerin başarı düzeylerinin artması için öncelikle barınma, ısınma, giyinme ve daha insani şartlarda yaşama gibi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyetler organize edilebilir.

Kaynakça

- Akkaya, A. (2013). Suriyeli Mültecilerin Türkçe Algıları. *Ekev Akademi Dergisi*, 56, 179-190.
- Altan, Ç., Uzman, N. (2013). "Sığınmacılar Çerçevesinde Suriye-Türkiye İlişkilerine Bir Bakış". *Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi*, 1(1): 3-18.
- Boyras, Z. (2015). Türkiye'de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 7 (2), 35-58.
- Cengiz, D. (2015). Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri Ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (2), 101-122.
- Demirci, M. (2016). B1 Seviyesinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Öğrencilerin Sesli Okuma Becerisiyle İlgili Tespitler. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (7), 344.
- Erdem, M. D., Şengül, M., Gün, M. ve Büyükaslan, A. (2015). Tekerleme Alıştırmalarına Dayalı Etkinliklerin Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Suriyeli Arapların Konuşma Becerilerine Etkisi. *Route Educational and Social Science Journal*, 2 (2), 1-11.
- Erdoğan, M. M. (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması, , Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Gün, M. (2015a). "The Opinions of Instructors about Reading Skills of Syrian Students Learning Turkish. *Educational Research and Reviews*, 10 (10), 1424-1433.
- Gün, M. (2015b). The Opinions of the Instructors about the Listening Skills of Syrian Students Learning Turkish, *International J. Soc. Sci. & Education*, 5 (4) , 559- 569.
- Gün, M., Baldık, Y. (2017b). Türkiye'de Kamp Dışında Misafir Edilen Suriyeli Sığınmacı Gençlere Yönelik Eğitim Hizmetleri (Kayseri Örneği). *Route Educational and Social Science Journal* , 2, 287-299.
- Gün, M., Yıldız, M., Güvendik, T. (2017a) Suriyeli Mülteci Okul Çağı Çocuklarının Eğitimi ve Geleceğe Yönelik Görüşleri. *International Journal of Language Academy* , 2, 152-162.
- Gün, Z. ve Bayraktar, F. (2008). The Role of Migration on Adjustment of Adoloscents in Turkey, *Turkish Journal of Psychiatry*, 19(2), 167- 176.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (İBGİGM), http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, Erişim Tarihi: 13.04.2016.
- Kap, D. (2014). Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları, [http://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35\(1\).pdf](http://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35(1).pdf) (11.05.2016).
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu (Rapor No: 195), Ankara: ORSAM- TESEV.
- Sandıklı, A., Semin, A. (2012). Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi ve Türkiye (Rapor No:52). www.bilgesam.org/tr/index.php?option (Erişim Tarihi: 17.05.2016).
- Seydi, A. R. (2013). Türkiye'deki Suriyeli Akademisyen ve Eğitimcilerin Görüşlerine Göre Suriye'deki Çatışmaların Suriyelilerin Eğitim Sürecine Yansımaları, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 217-241.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.

-
- Şengül, M. (2015). The Opinions of Instructors Teaching Turkish to Foreigners about the Writing Skills of Syrian Students, *Journal of Education and Training Studies*, 3 (5), 177-186.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı Ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme, *Tesam Akademi Dergisi*, 2 (2), 29-63.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilimi Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 34, 547.
- UNICEF (2015). http://unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/T%C3%BCrkiyedeki%20Suriyeli%20%C3%87ocuklar_Bilgi%20Notu%20Kasim%202015.pdf, (Erişim Tarihi: 13.04.2016).
- Uzun, A. (2015). Günümüzün Sosyal ve Ekonomik Sorunu Olan Suriyelilerin Mülteci ve Ekonomi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, *Ankara Barosu Dergisi*, 2015/1, 107-120
- Uzun, E. M., Bütün, E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1 (1), 75.